

AKK

Introduktion

EN INTRODUKTION OM AKK OCH ARBETET MED ATT UTVECKLA KOMMUNIKATION

Linda Grann
Prima Omsorg i Norden AB
www.primaomsorg.se
linda@primaomsorg.se

INNEHÅLL

1

Kommunikation

2-3

Viktiga begrepp om AKK

4

Kartlägg kommunikation

5

Skillnad mellan AKK och kognitivt stöd

6

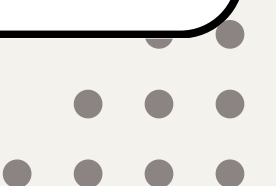
Planera, genomföra och utvärdera AKK

7

Smarta mål

8

Tips på litteratur och hemsidor

Vad är kommunikation?

Kommunikation kommer från latinska Communicare
Det betyder att göra gemensamt.

Kommunikationssvårigheter

Kommunikation är mycket mer än tal.
Kommunikationssvårigheter kan innebära svårigheter med:

- Tal
 - Röst
 - Artikulation
- Språk
- Pragmatik

Kommunikativa rättigheter

Visste du att alla har rätt till kommunikation oavsett kommunikationsform?

Det betyder att alla har rätt att bland annat bli hörda, bli respektfullt bemötta, delta i samtal med för personen meningsfullt innehåll, få insatser för att stötta kommunikationen och mycket mer.

Kommunikativa behov

Alla har olika kommunikativa behov och de ska tillgodoses, till exempel:

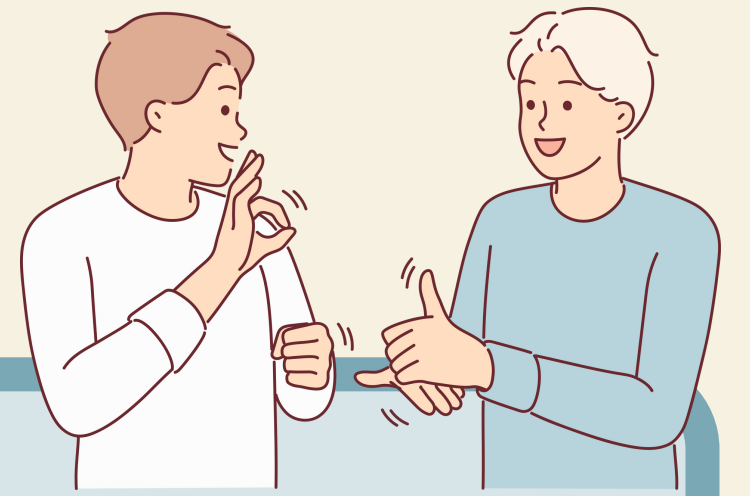
- Önskemål och behov
- Informationsöverföring
- Social närhet
- Social etikett

Förutsättning för kommunikation

För att kommunikation ska bli möjlig krävs:

- Minst två personer som möts.
- Innehåll - något att prata om
- Funktion - anledning/mening att kommunicera
- Form - ett sätt att sända meddelanden
- Ansvar - att detta möts - ansvaret är vårt

Viktiga begrepp om AKK

TAKK

TAKK är tecken som alternativ och kompletterande kommunikation.

AKK

AKK står för alternativ och kompletterande kommunikation.

GAKK

GAKK är grafisk alternativ och kompletterande kommunikation som bildsymboler, fotografier och föremål.

MULTIMODAL KOMMUNIKATION

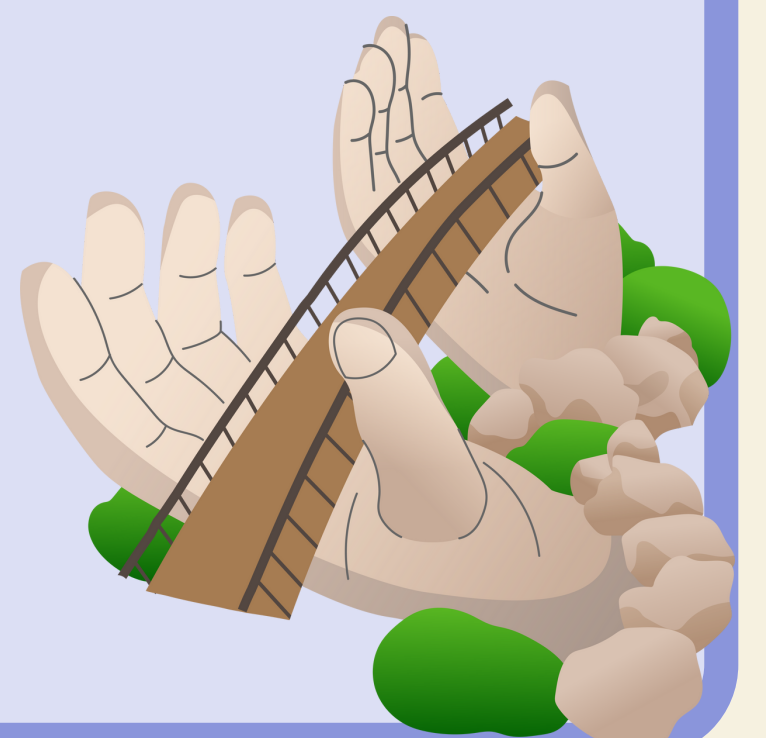
Även om vi ska använda huvudpersonens kommunikationssätt så kompletterar vi med många andra kommunikationssätt som exempelvis kroppsspråk, bildsymboler och tecken. .

BRO MODELLEN

BRO modellen belyser att vi hela tiden behöver ta i beaktande:

- Brukaren av AKK (huvudpersonen)
- Redskap (kommunikationssätt, hjälpmedel etc.)
- Omgivningen – vi och den kommunikativa miljön

BASORD

Basord är ord vi använder i alla olika situationer, oberoende av ålder, sammanhang etc.

Man säger att 80 % av vår kommunikation består av basord.

Exempelvis i stället för att bara kunna uttrycka citron kan basord hjälpa att kommunicera *god citron, mer citron, vill ha citron, tycker inte om citron* och så vidare.

SPECIFIKA ORD

Specifika ord är alla ord vi har för olika specifika sammanhang.

Exempel är maträtter, personer, platser, olika aktiviteter och så vidare.

Specifika ord är viktiga att personen har tillgång till men de behöver kombineras med basord för att tillgodose olika kommunikativa behov.

ATT UGGLA

Vi väntar in och förväntar oss kommunikation, kloka som en uggle.

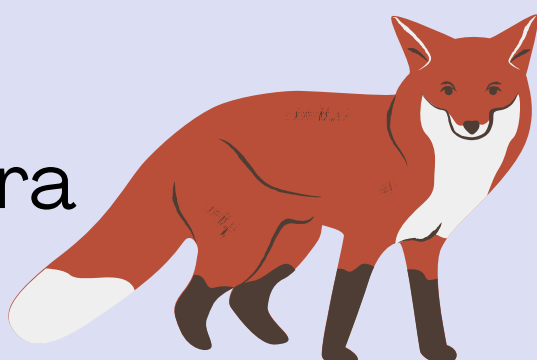
Vi förväntar oss gensvar och ger tid till personen att processa det vi kommunicerar.

ATT RÄVA

För att visa och motivera till kommunikation behöver vi skapa situationer som motiverar till att kommunicera med oss.

Det gör vi genom att vara listiga som en räv.

Ansvar
för kommunikation
är vårt!

Kartlägg KOMMUNIKATION

KARTLÄGGA VAD?

Du behöver veta vad du behöver information om innan du kartlägger.

Du behöver veta vad du ska kartlägga då det finns olika syften med kartläggning av kommunikation.

UTTRYCKSFÖRMÅGA

Det är viktigt att få detaljerad information om vilka olika sätt personen uttrycker sig på.

FÖRSTÅELSE

För att hitta rätt AKK system behöver vi information om personens förståelseförmåga.

Risk finns att vi tror att personen förstår våra ord men att det är situationen som personen förstår.

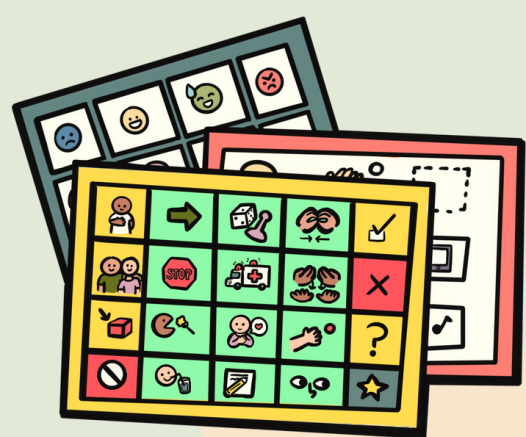
OMGIVNINGEN

Vi kartlägger oss själva och den kommunikativa miljön.

Är vi begripliga? Får personen olika kommunikativa behov tillgodosedda? Har vi de hjälpmedel personen behöver? Använder vi det? Har vi den kompetens som behövs?

SKILLNAD MELLAN AKK OCH KOGNITIVT STÖD

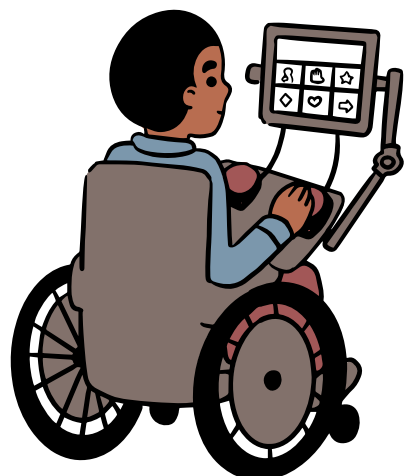
AKK

Vem behöver AKK?

AKK behövs för att uttrycka sig eller för att förstå andra. Många AKK-användare behöver AKK både för att uttrycka sig och förstå andra

Vad är AKK?

En AKK-användare kan uttrycka sig med kroppskommunikation som mimspel och gester, TAKK eller med hjälpmedel som GAKK.

Exempel på AKK

TAKK är samma tecken som teckenspråk men används på ett annat sätt. Det följer svenska talspråkets grammatik medan teckenspråk är ett eget språk. GAKK kan vara pekkartor i pappersform eller i app. GAKK kan vara bilder, fotografier, föremål.

KOGNITIVT STÖD

Vem behöver kognitivt stöd?

Kognitivt stöd kompenserar för bristande kognitiva funktioner. Det fungerar som stöd för att göra något mer begripligt och hanterbart. Kognitivt stöd behövs även för personer som talar och har bra språkförståelse.

Vad är kognitivt stöd?

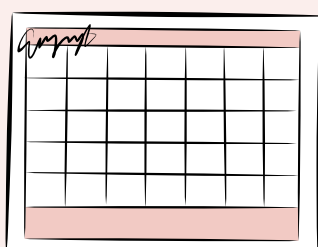
Kognitivt stöd är olika hjälpmedel och metoder som exempelvis tydliggörande pedagogik.

Exempel på kognitivt stöd

Kognitivt stöd kan vara schema, att göra-listor, hur göra-listor, tidshjälpmedel, hur ett rum eller miljö organiseras med mera.

VANLIGA MISSUPPFATTNINGAR

Att schema är AKK

Schema tydliggör och begripliggör vad som ska hända när och i vilken ordning. Det är kognitivt hjälpmedel och aldrig personalens styrmedel. Även om samma bildbas används som för AKK så fyller det en annan funktion.

Personen måste alltid följa sitt schema

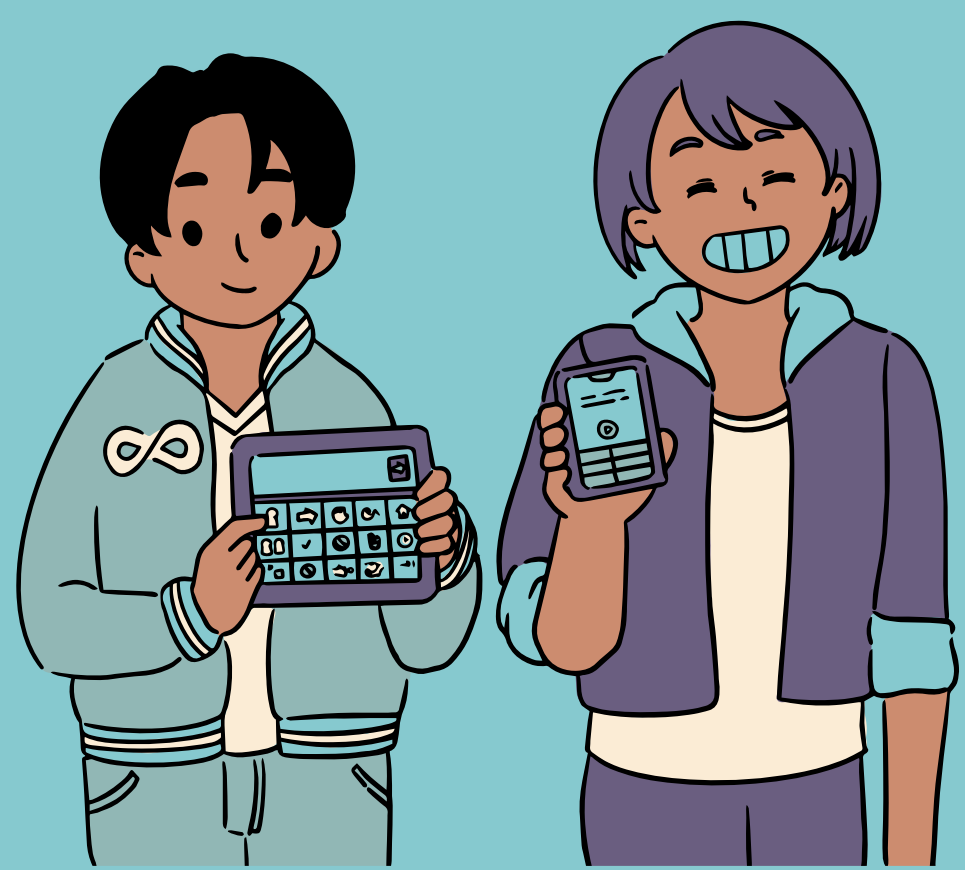
Schema är ett hjälpmedel och tar inte bort personens rätt att göra val eller ändra sig. Om det går ska personen vara med och göra sitt schema och ha möjlighet att ändra i sitt schema.

Hen förstår allt och behöver inte AKK.

Vi riskerar att överskatta förståelseförmågan. Kommunikation är mer än förstå. Det är att få uttrycka önskningar, känslor, behov, be om och ge information, säga nej och få den sociala närheten med småprat.

Planera, genomför och utvärdera AKK

KARTLÄGG

Kartlägg förståelse, uttrycksförmåga och omgivning. Samla information från personens nätverk. Glöm inte att anhöriga känner personen bäst och är en viktig resurs.

STARTA SAMARBETE

Starta samarbete med personens hela nätverk som assistansbolag, boende, skola, DV, korttids och så klart, anhöriga. Personen har rätt till kommunikation överallt och alltid.

TYDLIGGÖR PLANERINGEN

Tydliggör vem som ansvarar för vad och vad var och en ska göra. Planera in uppföljningar.

MÅL OCH DELMÅL

Sätt gemensamma mål utifrån personens behov. Bryt ner målen till specifika delmål. Sätt gärna SMARTa mål. Se nästa sida om SMARTa mål.

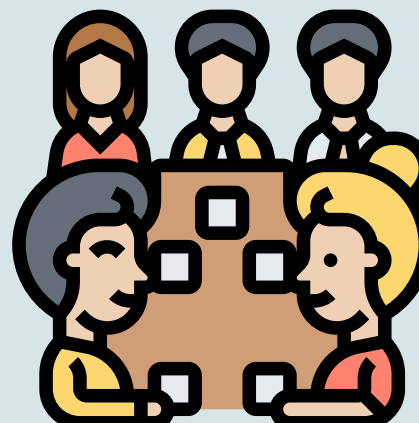
KOMPETENSUTVECKLING

Kompetens hos alla i omgivningen är av största vikt. Det svåraste hindret för att lyckas med AKK är bristande kompetens hos personal.

WORKSHOP

Läs litteratur och delta på föreläsningar. Ha sedan gemensam workshop. För att förstå teorin och för att verkligen använda AKK måste du uppleva det. Detta kan med fördel göras som samlad utbildning över tid.

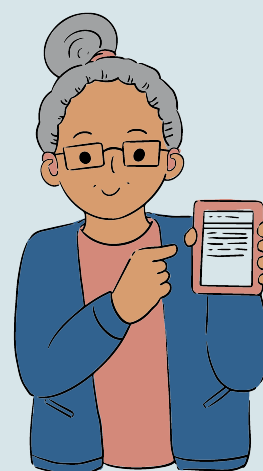
UTVECKLA AKK

Oavsett val av AKK-system, utveckla vokabulär efter personens vardag och vad som motiverar hen. Utgå från olika kommunikativa funktioner och behov.

AGERA MODELL

All språkutveckling behöver modeller. Ha höga förväntningar utan krav på personen. Ge inte upp utan fortsatt agera modell i alla situationer även om du inte får direkt gensvar. Redan från start är din kommunikation mer begriplig.

FORTSATT UTVECKLING

Att arbeta med kommunikation är ett ständigt arbete som aldrig blir klart. Se det som något bra! Ha kommunikation som en stående punkt på handledning och ha kontinuerligt utvecklingsarbete.

FIRA FRAMSTEG

Identifiera och dela med er av framsteg. Se vilken betydelse det har för personens livskvalitet. Fira även påverkan det har på dig, er relation och din förståelse för kommunikation.

SMARTA MÅL

S

SPECIFIKT

Målet ska vara så tydligt och konkret som möjligt. I stället för att ha som mål att personen ska kunna uttrycka sig bättre kan ett specifikt mål vara att personen ska kunna berätta för sin personal när de ska vara tysta.

M

MÄTBART

Genom dokumentation som också den behöver vara specifik, relevant, objektiv och tillräcklig kan vi lättare se när ett delmål har lyckats. Detta är lika viktigt gällande egen kompetensutveckling. Hur vet vi att all personal har tillräcklig kompetens?

A

ACCEPTERAT

Målen behöver vara accepterat av huvudpersonen. När hen inte kan föra sin egen talan ställer vi oss frågan om det gagnar personen på bästa sätt. Nätverket behöver alla acceptera och arbeta efter det som beslutats om. Ledningen är alltid delaktig i arbetet.

R

RELEVANT OCH REALISTISKT

Vi undersöker om målet är relevant och på rätt nivå. Stämmer målet med det vi vill uppnå? Är det görbart och realistiskt eller behöver det brytas ner till fler mindre delmål?

T

TIDSBASERAT

Utvärdering, uppföljning och fortsatt planering behöver vara tidsbestämt så arbetet inte rinner ut i sanden eller hänger på en person. Det är allt för många personer som förlorar hela sin kommunikation för att de bytt verksamhet eller personal.

TIPS LITTERATUR OCH HEMSIDOR

Bemötande inom LSS verksamheter Kosner & Grann

Två kapitel handlar om teori och praktik gällande kommunikation och kombineras med bokens övriga fokus på bland annat bemötande, etik och att arbeta för ökat välmående och lycka.

Kommunicera med teknik Rydeman, Videdal, Fransson och Larsson

Material du kan beställa eller ladda ner. Består av teoridel, övningar och många bildkartor och annat bildmaterial. Utmärkt att använda som bas i utbildning.
<https://kommed.nu/kom-med-kursmaterial/>

Andra sätt att nå fram – Vardagskommunikation med tydliggörande pedagogik Årdoris

Möjligheter med tecken för ungdomar och vuxna av Kraft-Helgesson

Hemsidor

Vi är med - paketet

<https://anhoriga.se/metoder-och-verktyg/anhoriga-till-personer-med-flerfunktionsnedsattning/viarmedpaketet/>

Fantastiskt resursmaterial inom flera områden!

Dart

<https://www.vgregion.se/ov/dart/dart/>

Dart är en specialistenhet för kommunikationsstöd och digital delaktighet. Det finns massor att läsa och även en mängd olika material att skriva ut och använda på deras hemsida. De har också olika utbildningar.

Region Uppsalas gratis webbutbildning i TAKK

<https://regionuppsala.se/infoteket/hitta-tips-och-verktyg/tecken-som-alternativ-och-kompletterande-kommunikation/>
Med teman och tydligt upplägg, bra för studiecirkel

Bildstöd - gör eget gratis material

<https://bildstod.vgregion.se/#>

Kontakt

Det finns massor mer bra material. Vill du prata mer om AKK, har frågor eller vill ha hjälp och stöd i ert AKK-arbete? Ansvarig utbildningschef Linda Grann når du på:
linda@primaomsorg.se
0702520595

